

Fingrid Oyj
PL 530
00101 HELSINKI

Viite: Ympäristövaikutusten arviointiohjelma, saapunut 18.9.2020

Yhteysviranomaisen lausunto ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta: Järvilinjan vahvistaminen Vaalasta Joroisille (Fingrid Oyj:n 400+110 kilovoltin voimajohtohanke)

HANKETIEDOT JA YVA-MENETTELY

Fingrid Oyj (jäljempänä myös hankkeesta vastaava) on 18.9.2020 toimittanut Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (jäljempänä ELY-keskus tai yhteysviranomaisen) ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017, YVA-laki) mukaisen ympäristövaikutusten arviointiohjelman, joka käsittelee 400+110 kilovoltin voimajohdon rakentamista Vaalan Nuujuankankaan ja Joroisten Huutokosken sähköasemien välille. Kyseessä on hanke, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely) YVA-lain liitteen 1 kohdan 8b perusteella.

Hanke ulottuu Pohjois-Savon lisäksi myös Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Etelä-Savon maakuntien alueelle. Hankealueen ELY-keskukset ovat YVA-lain 10 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla sopineet, että hankkeessa yhteysviranomaisena toimii Pohjois-Savon ELY-keskus.

Hankkeesta vastaava, YVA-konsultti ja yhteysviranomainen

Hankkeesta vastaava: Fingrid Oyj. Yhteyshenkilö Satu Vuorikoski, puh. 030 395 5000, satu.vuorikoski(at)fingrid.fi.

YVA-konsultti: AFRY Finland Oy. Yhteyshenkilö Ella Kilpeläinen, puh. 010 33 28373, ella.kilpelainen(at)afry.com.

Yhteysviranomainen: Pohjois-Savon ELY-keskus. Yhteyshenkilö Juha Perho, puh. 0295 026 836, juha.perho(at)ely-keskus.fi.

Hankkeen ja sen eri toteuttamisvaihtoehtojen kuvaus

YVA-menettelyssä tarkasteltavan voimajohtoyhteyden kokonaispituus on noin 295 kilometriä. Reitin alkupiste on Vaalassa Nuujuankankaan sähköasemalla ja päätepiste Joroisilla Huutokosken sähköasemalla. Vaalan ja Joroisten lisäksi reitti kulkee myös Kajaanin, Sonkajärven, Vieremän, Iisalmen, Lapinlahden, Siilinjärven, Kuopion, Suonenjoen, Leppävirran ja Pieksämäen kuntien alueella. Suunniteltu uusi voimajohtoreitti sijoittuu pääosin nykyisten voimajohtojen yhteyteen, joko nykyisen voimajohdon paikalle tai sen rinnalle (itäpuoli), jolloin hankkeen toteuttaminen edellyttää sijaintipaikasta riippuen nykyisen johtoalueen leventämistä noin 14–41 metrillä.

Kokonaan uutta maastokäytävää (leveys noin 62 m) suunnitellaan rakennettavaksi voimajohtoreitin pohjoispäässä Vaalan Nuujuankankaalla noin 800 metriä. Tämän lisäksi

Siilinjärven Hirsiniemessä voimajohdon on tarkoitus kiertää asutusta siten, että uuden maastokäytävän pituudeksi tulee noin yksi kilometri. Leppävirralla voimajohto kiertää Mäkrämäen metsä Natura-alueen itäpuolelta siten, että kierron pohjoisosassa tehdään uutta maastokäytävää noin 600 metriä. Lisäksi vaihtoehtoisia voimajohtoreittejä tarkastellaan kahdessa kohdin reittiä. Vaalassa vaihtoehtoina ovat Rumala-Kuvaja-Oudonrimmet Natura-alueen ja soidensuojelun alueen kiertäminen tai nykyisen johtoalueen leventäminen. Kiertovaihtoehdossa uuden voimajohtoalueen pituudeksi tulisi noin 6,7 kilometriä. Lapinlahdella vaihtoehtoina ovat Kanervaharjun metsä Natura-alueen ja yksityismaiden luonnonsuojelun alueen kiertäminen tai nykyisen johtoalueen leventäminen. Kiertovaihtoehdossa uuden voimajohtoalueen pituudeksi tulisi noin 3,2 kilometriä.

Hankkeen toteuttamatta jättäminen (niin sanottu nollavaihtoehto) ei ole mukana YVA-menettelyn vaihtoehtotarkastelussa, koska hankkeesta vastaavan mukaan sähkönsiirtoa ei voida tulevaisuudessa hoitaa nykyisellä kantaverkolla ja jo päätetyillä verkkoinvestoinneilla ilman haitallisia siirtokapasiteettirajoituksia tai vaarantamatta käyttövarmuutta.

Voimajohtohankkeen toteuttamisen edellyttämät Natura-arvioinnit on tarkoitus toteuttaa YVA-menettelyn yhteydessä, ks. jäljempänä kohta "Hankkeen liittyminen muihin suunnitelmiin, ohjelmiin ja menettelyihin".

YVA-menettelyn kulku sekä hankkeen vaatimat lupa- ja hyväksymispäätökset

YVA-menettelyn tarkoitusta, sisältöä ja kulkua koskevat säännökset on kirjattu YVA-lakiin ja YVA-asetukseen (277/2017).

YVA-lain mukaan arviointimenettelyn tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja arvioinnin yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kaikkien tiedon saantia ja osallistumismahdollisuuksia. (YVA-laki 1 §)

YVA-lain mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Arviointivelvolliset hankkeet on lueteltu YVA-lain liitteessä 1. Menettely voi eräin edellytyksin tulla sovellettavaksi myös muiden kuin liitteessä mainittujen hankkeiden ja hankemuu-
tosten kohdalla. (YVA-laki 3 §)

YVA-menettely tulee vireille hankkeesta vastaavan toimitettua arviointiohjelman yhteysviranomaiselle. Arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan suunnitelma siitä, miten arviointi tullaan suorittamaan ja osallistuminen järjestämään. Yhteysviranomaisen tiedottaa menettelyn alkamisesta, asettaa ohjelman nähtäville ja varaa mahdollisuuden mielipiteiden ja lausuntojen esittämiseen. (YVA-laki 14, 16 ja 17 § sekä YVA-asetus 3 ja 5 §)

Nähtävillä olon päätyttyä yhteysviranomaisen antaa oman lausuntonsa arviointiohjelmasta. Lausunnon otetaan kantaa arviointiohjelman laajuuteen ja tarkkuuteen. Lausunnon todetaan myös, kuinka tarvittavat selvitykset sovitetaan tarpeen mukaan yhteen hanketta koskevien muissa laeissa edellytetyjen selvitysten kanssa. Lausunnon esitetään lisäksi yhteenveto muista lausunnoista ja mielipiteistä. Yhteysviranomaisen toimittaa oman lausuntonsa sekä muut lausunnot ja mielipiteet hankkeesta vastaavalle. Yhteysviranomaisen lausunto toimitetaan myös tiedoksi asianomaisille viranomaisille sekä julkaistaan yhteysviranomaisen internetsivuilla. (YVA-laki 18 §)

27.11.2020

Ohjelmavaiheen jälkeen hankkeesta vastaava arvioi hankkeensa ympäristövaikutukset. Arviointi suoritetaan arviointiohjelman sekä yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon pohjalta. Arvioinnin tulokset hankkeesta vastaava kokoaa ympäristövaikutusten arviointiselostukseksi, joka toimitetaan yhteysviranomaiselle. (YVA-laki 19 §)

Yhteysviranomaisen tiedottaa arviointiselostuksen valmistumisesta, asettaa sen nähtävillä ja varaa mahdollisuuden mielipiteiden ja lausuntojen antamiseen vastaavaan tapaan kuin arviointiohjelmavaiheessa. (YVA-laki 20 §)

Nähtävilläolovaiheen jälkeen yhteysviranomaisen tarkistaa ympäristövaikutusten arviointiselostuksen riittävyden ja laadun sekä laatii tämän jälkeen perustellun päätelmänsä hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Yhteysviranomaisen perustellussa päätelmässä esitetään myös yhteenveto arviointiselostuksesta annetuista muista lausunnoista ja mielipiteistä. Yhteysviranomaisen toimittaa perustellun päätelmän sekä muut lausunnot ja mielipiteet hankkeesta vastaavalle. Lisäksi perusteltu päätelmä toimitetaan tiedoksi hanketta käsitteleville viranomaisille, hankkeen vaikutusalueen kunnille sekä tarvittaessa maakuntien liitoille ja muille asianomaisille viranomaisille. Päätelmä julkaistaan myös yhteysviranomaisen internetsivuilla. (YVA-laki 23 §) Mikäli yhteysviranomaisen ei voi arviointiselostuksen puutteellisuuden johdosta laatia perusteltua päätelmää, on tämän varattava hankkeesta vastaavalle mahdollisuus selostuksen täydentämiseen. (YVA-laki 24 §)

YVA-menettelyssä tuotettu arviointiselostus ja yhteysviranomaisen sen johdosta antama perusteltu päätelmä liitetään hanketta koskeviin lupahakemuksiin. YVA-menettelyn tulokset on huomioitava lupapäätöksenteossa ja luvassa. Lupaviranomaisen on myös varmistettava, että yhteysviranomaisen laatima perusteltu päätelmä on edelleen ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. (YVA-laki 25, 26 ja 27 §)

YVA-menettely ei ole lupaprosessi vaan luvitusta edeltävä pakollinen esivaihe arviointivelvollisten hankkeiden osalta. Viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän (YVA-laki 25 §).

Voimajohtohankkeen toteuttaminen edellyttää useiden eri lakien mukaisia lupa- ja hyväksymispäätöksiä, joista keskeisimpiä on kuvattu seuraavassa. Lista ei ole tyhjentävä ja hankkeen tosiasiallinen luvantarve täsmentyy jatkosuunnittelun edetessä ja voi riippua myös valittavasta toteutusvaihtoehdosta.

Voimajohtoreitin maastotutkimuksia varten tarvitaan lunastuslain (603/1977) 84 §:n mukainen maastotutkimuslupa. Lupaviranomaisena toimii maanmittauslaitos. Tutkimustyössä ei toisen oikeuteen saa puuttua enempää kuin tutkimuksen tuloksen saavuttamiseksi on välttämätöntä, eikä omistajalle tai oikeudenhaltijalle saa aiheuttaa tarpeetonta häiriötä.

Ennen voimajohtoreitin rakentamista hankkeelle tarvitaan sähkömarkkinalain (588/2013) 14 §:n mukainen hankelupa. Tältä osin lupaviranomaisena toimii Energiavirasto. Hankeluvan myöntämisen edellytyksenä on, että sähköjohdon rakentaminen on sähkön siirron turvaamiseksi tarpeellista. Hankeluvassa ei kuitenkaan määrätä sähköjohdon reittiä.

27.11.2020

Voimajohtoalueen tarvitsemat käyttöoikeudet edellyttävät lunastuslain mukaisen lunastusluvan saamista. Lunastuslupa perustuu käyttöoikeus mahdollistaa voimajohdon rakentamisen, käytön ja kunnossapidon. Nyt kyseessä olevassa tapauksessa lunastusluvan antaa hakemuksesta valtioneuvosto yleisistunnossaan. Lunastuslupa-asiassa viranomaisena toimii työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). Määräyksen lunastuksen toimeenpanosta antaa Maanmittauslaitos saatuaan tiedon päätöksestä, jolla lunastuslupa on myönnetty. Lunastusmenettely on keskeinen erityisesti maanomistajien näkökulmasta, koska menettelyn kuluessa määräytyvät näille maksettavat korvaukset.

Voimajohdon toteuttaminen voi edellyttää luonnonsuojelulain luontotyyppi- ja lajirauhottussäännöksistä sekä luonnonsuojelualueiden rauhoitusmääräyksistä poikkeamista. Näissä viranomaisena toimii pääsäännön mukaan alueellinen ELY-keskus. Natura-alueisiin mahdollisesti kohdistuvat vaikutukset edellyttävät lisäksi erillistä Natura-vaikutustenarviointia tai ainakin Natura-vaikutustenarvioinnin tarpeen selvittämistä.

Voimajohtopylvään rakentaminen vesistöön, voimajohdon rakentaminen yleisen kulkuväylän yli tai eräisiin vesiluontotyyppisiin kajoaminen voi edellyttää vesilain (587/2011) mukaista lupaa aluehallintovirastolta.

Kiinteään muinaisjäänökseen kajoaminen edellyttää muinaismuistolain (295/1963) mukaista kajoamislupaa, jota haetaan Museovirastolta.

Voimajohdon rakentaminen voi edellyttää maantielain (503/2005) tai ratalain (110/2007) mukaista lupaa tai muuta hyväksyntää tien- tai radanpitäjältä (ELY-keskukset, Väylävirasto). Tarvittaessa kyseeseen voi tulla myös ilmailulain (864/2014) mukaisen lentoesteluvan hakeminen (Liikenne- ja viestintävirasto Traficom) ja tätä edeltävä lausunnotmenettely.

Edellä sanottujen lisäksi voimajohtohanke voi edellyttää maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaisten kaavojen muuttamista. Kaavoituksesta vastaavat maakuntakaavan osalta maakuntaliitot ja muiden kaavatyyppeiden (yleis- ja asemakaava) osalta kunnat.

Hankkeen edellyttämiä lupa- ja hyväksymispäätöksiä on avattu tarkemmin arviointiohjelmassa (ks. erityisesti s. 17–20 ja 28–29).

Hankkeen liittyminen muihin suunnitelmiin, ohjelmiin ja menettelyihin

Voimajohtohankkeen toteuttamisen edellyttämät luonnonsuojelulain (1096/1996, LSL) mukaiset Natura-arvioinnit on tarkoitus toteuttaa YVA-menettelyn yhteydessä. Nähtävillä olevassa YVA-ohjelmassa on esitetty Natura-arvioinnin tarveselvitys seitsemän Natura 2000 -alueen osalta. Lisäksi seitsemälle alueelle on jo päätetty tehdä varsinaiset Natura-arvioinnit. Aluekohtainen esitys käy ilmi alla olevasta taulukosta.

27.11.2020

Natura-alueen nimi	Tunnus	Sijaintikunnat	Natura-arviointi esitetään tehtäväksi	Natura-tarveselvitys esitetty YVA-ohjelmassa
Painuanlahti	FI1200801	Vaala	x	
Likainen ja Likaisen Penikka	FI1200802	Vaala		x
Rumala-Kuvaja-Oudonrimmet	FI1200800	Vaala, Siikalatva (Kestilä)	x	
Oulujärven lintusaaret	FI1200105	Kajaani, Paltamo, Vaala		x
Talaskankaan alue	FI1200901	Kajaani, Vieremä	x	
Rimpineva - Matilanneva	FI1200923	Kajaani, Siikalatva		x
Kanervaharjun metsä	FI0600099	Lapinlahti	x	
Maaningan lintujärvet	FI0600051	Kuopio	x	
Kutunjoki	FI0600084	Suonenjoki		x
Mäkrämäen metsä	FI0600102	Leppävirta		x
Sorsaveden saaristo	FI0600030	Leppävirta, Pieksämäki	x	
Lammasniemen lehto	FI0500014	Pieksämäki	x	
Jäppilän ja Joroisten vanhat metsät	FI0500015	Joroinen, Pieksämäki		x
Tervaruukinsalo	FI0500023	Joroinen, Pieksämäki		x

Natura-arviointien tulokset esitetään myöhemmin valmistuvan YVA-selostuksen yhteydessä. YVA-selostusta koskevan kuulemisen yhteydessä alueiden haltijoilla on mahdollisuus antaa lausunto tehdyistä arvioinneista. Tämän lisäksi ELY-keskusten tulee antaa omat lausuntonsa Natura-arvioinneista YVA-selostuskuulemisen mukaisessa aikataulussa. Yhteysviranomaisen tulee sisällyttämään em. lausunnot arviointiselostuksesta antamaansa perusteltuun päätelmään. (LSL 65 § 2 ja 4 momentti)

Arviointiohjelmavaiheen aikana ei ole ilmennyt muita sellaisia vireillä olevia viranomaismenettelyjä, joihin nyt kyseessä oleva hanke olisi kytkettävissä. Eri hankkeiden yhteisvaikutuksia koskevia huomioita on esitetty jäljempänä tässä lausunnossa.

ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Pohjois-Savon ELY-keskus on yhteysviranomaisena tiedottanut ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta kuuluttamalla siitä 2.10.–2.11.2020 välisen ajan verkkosivuillaan www.ely-keskus.fi ja www.ymparisto.fi. Tieto kuulutuksesta on julkaistu samanaikaisesti myös hankealueen kunnissa (kunnan verkkosivut ja muu ilmoitustaulu, jos edelleen käytössä). Lisäksi tieto kuulutuksesta on julkaistu 2.10.2020 seuraavissa sanomalehdissä: Kaleva, Kainuun Sanomat, Iisalmen Sanomat, Savon Sanomat ja Länsi-Savo.

Arviointiohjelma ja sitä koskeva kuulutus on pidetty 1.10.2020 alkaen nähtävillä osoitteessa www.ymparisto.fi/fingridjarvilinjaYVA. Paperimuodossa ohjelmaan on voinut tutustua 2.10.2020 alkaen Pohjois-Savon ELY-keskuksessa (Kallanranta 11, Kuopio) sekä kaikissa hankealueen kunnissa. Kuntakohtaiset nähtävilläpitopaikat ilmenevät kuulutuksesta.

ELY-keskus on pyytänyt arviointiohjelmasta lausuntoja ja mielipiteitä 2.11.2020 mennessä. Lausuntopyyntö lähetettiin kaikkien hankealueen kuntien (kunnanhallitus sekä

27.11.2020

ympäristönsuojelusta-, terveydensuojelusta-, rakennusvalvonnasta ja kaavoituksesta vastaavat viranomaiset) lisäksi noin 40 eri viranomais- ja järjestötaholle.

Arviointiohjelmaa koskeva yleisötilaisuus on pidetty 19.10.2020 klo 17:30 – 19:30. Koronavirustilanteen vuoksi tilaisuus järjestettiin Internetissä. Tilaisuuden tallenne on nähtävillä hankkeesta vastaavan verkkosivulla www.fingrid.fi/jarvilinja. Tämän lisäksi samaisella verkkosivulla hankkeesta vastaava on tarjonnut perustietoa hankkeesta sekä mahdollisuuden palautteen antamiseen. Sivulla on ollut myös karttatyökalu reittilinjan tarkasteluun. Tämän lisäksi hankkeesta vastaava on julkaissut koko reittilinjan kattavan virtuaalisen maastomallin Youtube-palvelussa.

Edellä jo mainittujen lisäksi ELY-keskus on ilmoittanut YVA-menettelyn alkamisesta mediatiedotteella (Pohjois-Savon, Etelä-Savon, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan mediat) sekä omissa sosiaalisen median kanavissaan. Hankkeesta vastaava on tiedottanut hankkeesta ja YVA-menettelystä mm. omin lehti-ilmoituksin sekä voimalinja-alueen maanomistajille osoitetuin kirjein. Tämän lisäksi hankkeesta vastaava on perustanut YVA-menettelyä varten seurantaryhmän, johon on viranomaistahojen lisäksi kutsuttu eri järjestöjen edustajia. Seurantaryhmällä on ollut mm. mahdollisuus kommentoida arviointiohjelmaa jo sen luonnosvaiheessa.

Hanketta koskeva YVA-lain mukainen ennakkoneuvottelu on pidetty 14.5.2020.

YHTEENVETO ESITETYISTÄ LAUSUNNOISTA JA MIELIPITEISTÄ

Erilaiset täydennykset mukaan luettuna ELY-keskukselle toimitettiin yhteensä 57 lausuntoa ja mielipidettä eri viranomaisilta, yhteisöiltä ja yksityisiltä kansalaisilta. Lausunnot ja mielipiteet on toimitettu YVA-lain 18 §:n edellyttämällä tavalla hankkeesta vastaavalle. Seuraavassa on esitetty *yhteysviranomaisen kokoama yhteenveto* lausuntojen ja mielipiteiden keskeisestä, arviointia suuntaavasta, sisällöstä. Yksittäiset lausunnot ovat (ositain tiivistettynä) luettavissa tämän lausunnon liitteessä.

Lausuntojen ja mielipiteiden perusteella arviointiohjelmaa voidaan yleisellä tasolla pitää sisällöltään ja laadultaan riittävänä, jopa hyvätasoisena. Virheitä ja puutteita koskevat huomautukset koskevat pääosin sellaisia yksittäisiä asioita (esim. virheet kartoissa), jotka ovat ohjelmavaiheelle tavanomaisia ja arviointiselostukseen korjattavissa. Kainuun ELY-keskuksen ja Kainuun liiton lausuntojen perusteella suurempia puutteita vaikuttaisi olevan erityisesti maisema- ja kyläkohteiden tunnistamisessa ko. maakunnan alueelle sijoittuvalla reittiosalla.

Lausunnoissa hanketta pääsääntöisesti pidetään perusteltuna ja esitettyjä vaihtoehtoja asianmukaisina. Joissakin mielipiteissä puolestaan epäillään hankkeen tarkoituksenmukaisuutta ja ihmetellään mm. sitä, miksi Itä- ja Pohjois-Suomen asukkaat joutuvat kärsimään Etelä-Suomen kasvavasta sähköntarpeesta. Joidenkin mielipiteen esittäjien mukaan on myös erikoista, että vaihtoehtoisia reittilinjauksia on esitetty pääosin vain Natura-kohteiden kiertämiseksi. Yksittäisistä vaihtoehtoista palautteessa nousee esille Rummala-Kuvaja-Oudonrimmet Natura-alueen ja soidensuojelualueen mahdollinen kiertäminen, jota sekä kannatetaan että vastustetaan.

Yleisesti ottaen lausuntojen antajat näkevät hyvänä, että uusi voimalinja sijoittuisi pääsääntöisesti jo olemassa olevan linjan yhteyteen. Joissakin mielipiteissä em. seikkaa tosin myös kritisoidaan, koska tämän seurauksena voimajohtojen haittavaikutukset kertautuvat tietyillä kiinteistöillä. Siilinjärven kunnanhallituksen mukaan tavoitteena tulee olla, että johtokäytävä ei levene nykyisestä ja kaikki johdot ovat sijoitettavissa yhteen pylvääseen.

Lausunnonantajat näyttävät olevan jokseenkin tyytyväisiä siihen, mitä vaikutuksia YVA-menettelyn aikana tullaan selvittämään ja kuinka arvioinnit aiotaan toteuttaa. Joissakin mielipiteissä kuitenkin kritisoidaan sitä, että arviointien pääpaino näyttäisi olevan enemmän luontoon kuin ihmisiin kohdistuvissa vaikutuksissa. Terveysturvallisuusviranomaiset vaativat lausunnoissaan säteilyvaikutuksen huolellista arviointia ja arviointitulosten selkeää ja havainnollista raportointia.

MTK Pohjois-Savo toivoo ja edellyttää hyvää yhteistyötä maanomistajien ja paikallisten asukkaiden kanssa. Tämä tarkoittaa avointa tiedottamista kaikille osallisille maanomistajille, henkilökohtaisia yhteydenottoja ja heidän mielipiteittensä kuuntelemista. Varsinkin pylväät aiheuttavat maisemahaittaa ja hankaloittavat maatalouden harjoittamista, joten niiden sijoittelussa ja erilaisten pylväsratkaisujen käytössä on kuultava niitä, joita asia paikallisella tasolla koskee.

Mielipiteiden perusteella voimajohtohanke herättääkin huolta reitin varren kiinteistönomistajissa ja valtaosa yhteysviranomaiselle lähetetyistä mielipiteistä tuli em. henkilöiltä. Voimajohtohankkeen haitallisista vaikutuksista useimmiten esille nousevat sähkömagneettinen säteily, koronailmiöstä johtuva äänihaitta, maiseman muuttuminen sekä kiinteistöjen arvon aleneminen. Oman elinympäristön (asuinkäyttö, loma-asuminen) huonontumisen lisäksi voimajohtohankkeen todetaan uhkaavan myös elinkeinonharjoittamista, erityisesti metsätaloutta, loma-asuntojen vuokraustoimintaa ja luontomatkausta. Osa mielipiteiden esittäjistä pitää myös kohtuuttomana sitä, että heidän omistamiaan maita on jo aiemmin lunastettu voimajohtohankkeisiin ja nyt suunniteltu uusi hanke toisi mukaan taas uuden lunastuskierroksen. Myös voimajohtohankkeen kesto (suunnittelu- ja selvitysprosessi, lupa- ja toimitusmenettelyt, rakentamisvaihe) koetaan kohtuuttoman pitkäksi, koska tämä mm. vaikeuttaa kiinteistöjen myyntiä pitkälle tulevaisuuteen. Voimajohtohankkeesta todetaan aiheutuvan haittaa paitsi käytön myös sen rakentamisen aikana. Lisäksi voimajohto tuo mukanaan lieveilmiöitä, ml. voimajohtoaukean mahdollistama moottorikelkkailu.

YVA-menettelyn tähänastiseen sujumiseen liittyviä kannanottoja mielipiteissä on verrattain vähän. Yhdessä mielipiteessä kuitenkin todetaan, että maanomistajien kuuleminen on ollut puutteellista, tarjottu informaatio epäselvää ja kuulemisaika liian lyhyt. Lisäksi kritisoidaan sitä, että keskeinen aineisto on ollut tarjolla vain Internetissä. Toinen mielipiteiden esittäjä puolestaan ilmoittaa, että tieto YVA-menettelystä ei ole kantautunut kaikille relevanteille toimijoille, esim. kyläyhdistykset.

Natura-arvioiteja koskevasta esityksestä (Natura-arviointi vai tarvearviointi) ei esitetä arviointiohjelmasta poikkeavia näkemyksiä pl. Rimpineva-Matilanneva (F11200923). Tämän alueen osalta Kainuun, Pohjois-Savon ja Etelä-Savon luonnonsuojelupiirit sekä Kainuun lintutieteellinen yhdistys toteavat yhteisessä lausunnossaan, että Natura-vaikutusten arvio on tarpeen lajiston merkittävyyden suhteen ja linnuston liikkuvuuden vuoksi Natura-alueen ja Oulujärven välillä. Joissakin lausunnoissa (esimerkiksi em. yhdistykset,

27.11.2020

Metsähallitus) on myös tuotu esille tarkempia tietoja alueista ja niiden luontoarvoista. Vastaavia huomioita on tehty myös muiden suojelualueiden osalta. Luonnonsuojeluyhdistykset toteavat myös, että liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen on luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin mukaisesti kielletty, eikä kiellosta tulisi haakea poikkeusta voimalinjan rakentamisen takia. Myös liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen lähiympäristöt tulee yhdistysten mukaan turvata voimalinjan rakentamisen yhteydessä, kuten myös oravien kulkuyhteyksien säilyminen. Lisäksi hankkeesta vastaavan tulee huolehtia, ettei voimajohdon rakentaminen johda haitallisten vieraslajien leviämiseen.

Metsähallitus pitää tärkeänä, että Rumala-Kuvaja-Oudonrimmet -alueen Natura-arvioinnin yhteydessä selvitetään hankkeen mahdolliset vaikutukset harvinaisten petolintujen reviireihin.

Erityisesti ELY-keskusten ja terveydensuojeluviranomaisten lausunnoissa korostetaan pohjavesivaikutusten arvioinnin tarpeellisuutta YVA:ssa ja pohjavesien suojelun huomiointia voimajohdon rakentamisvaiheessa.

Säteilyturvakeskus toteaa, että voimajohtojen magneettikentän pitkäaikaisvaikutuksiin liittyvän epävarmuuden vuoksi se suosittelee uusien 400 kV ja 110 kV voimajohtojen rakentamista siten, että niiden aiheuttama magneettivuon tiheys ei pitkäaikaisesti ylittäisi 0,4 μ T voimajohtojen lähellä sijaitsevilla asuinrakennuksissa, jos se järkevin toimenpitein on mahdollista. Velvoittavaa estettä ei säteilyturvallisuussyistä ole voimajohtojen rakentamiseen arviointiohjelmassa esitetyn suunnitelman mukaisesti.

Väylävirasto huomauttaa, että YVA-ohjelman liikennevaikutusten arvioinnissa ei ole huomioitu vesiliikennettä. Voimajohtoreitti ylittää vesiväylän Kallaveden ylityksen kohdalla. Hankeen mahdolliset vaikutukset vesiliikenteeseen tulee huomioida.

Finavia tuo esille, että YVA-ohjelmassa esitetyt voimajohtolinjat sijaitsevat alueella, jossa yli 30 m AGL (maanpinnasta) korkeuteen ulottuvat pylvää ja/tai pylväiden/johtojen asentamiseen käytettävät laitteet, rakenteet tai menetelmät edellyttävät ilmailulain (864/2014) 158 §:n mukaisen lentoesteluvan.

Luonnonvarakeskus huomauttaa, että ohjelmasta ei käy ilmi, miten kanalintujen pesimispaikkoja on selvitetty. Erityisesti kanalintujen soidinpaikkojen kartoitus on tärkeä huomioitava asia, varsinkin uuden maastokäytävän alueella. Soidinpaikkojen sijainnit tulee ottaa huomioon reitin sijoittelussa.

Lausuntopalautteen perusteella hanke ei ole merkittävässä ristiriidassa voimassa olevien tai suunniteltujen kaavojen kanssa, vaikka useita yksittäisiä huomioita erityisesti maakuntakaavojen huomioimisesta esitetäänkin.

Yhteisvaikutusten huomioimisen osalta esille nostetaan Prokonin Painuan kanavan (Vaala) ja Saaristenmäen (Leppävirta ja Suonenjoki) tuulivoimahankkeet.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Yleiset huomiot

Pohjois-Savon ELY-keskus yhteysviranomaisena toteaa, että Fingrid Oyj:n Järvielinjan vahvistamishankkeen YVA-ohjelma täyttää ympäristövaikutusten arviointiohjelmalle YVA-laissa ja -asetuksessa asetetut sisältövaatimukset. Arviointiohjelma on selkeä ja siitä saa hyvän kuvan hankkeesta ja ympäristön nykytilasta sekä tulevasta ympäristövaikutusten arvioinnista. Hankkeesta vastaavalla on ollut käytössään riittävä asiantuntemus arviointiohjelman laatimiseen.

Järvielinjan vahvistamishankkeessa on kyse poikkeuksellisen laajasta YVA-hankkeesta. Hankealue ulottuu nauhamaisesti lähes 300 kilometrin matkalle kaikkiaan 12 kunnan ja neljän maakunnan alueella. Tämä asettaa erityisen haasteen YVA-menettelylle, jossa vaikutuksia tulisi arvioida toisaalta laajasti mutta samanaikaisesti myös riittävä tarkkuustaso säilyttäen. Arviointiohjelmassa tässä yhteensovittamistehtävässä on onnistuttu kiitettävästi. Tärkeää on, että tuleva arviointi tehdään nyt esitetyn arviointiohjelman mukaisesti ja seuraavassa esitettävät yhteysviranomaisen näkemykset huomioiden. Hankkeen maantieteellisestä laajuudesta johtuen hankkeesta vastaavan ja arviointia tekevien ao. alojen asiantuntijoiden tulee käydä läpi myös kaikki muut ohjelmasta annetut lausunnot ja mielipiteet sekä ottaa näissä esitetyt tiedot tarpeellisessa määrin huomioon arviointeja tehdessään.

Arviointiohjelman mukaan tulevaa vaikutustenarviointia on tarkoitus painottaa seuraaviin vaikutuksiin: 1) vaikutukset ihmisten elinoloihin, 2) vaikutukset maisemaan ja kulttuurihistoriallisiin arvoihin, 3) vaikutukset elinkeinoihin (mm. maa- ja metsätalous), 4) vaikutukset luontoarvoihin ja luonnon monimuotoisuuteen (erityisesti liito-orava ja linnusto) sekä 5) yhteisvaikutukset nykyisten voimajohtojen kanssa. Yhteysviranomaisella ei ole esitetystä painotuksesta huomautettavaa. Hankkeen luonne huomioon ottaen yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että tässä YVA-menettelyssä pyritään paitsi tunnistamaan ja arvioimaan hankkeen merkittävät vaikutukset, myös etsimään keinoja haitallisten vaikutusten estämiseksi tai vähentämiseksi.

Hankekuvaus ja toteutusvaihtoehdot

Hankkeen ja sen eri vaihtoehtojen kuvaus on selkeä. Niin sanottua nollavaihtoehtoa ei YVA-selostuksessa ole tarkoitus esittää ja erikseen arvioida. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan ratkaisu on riittävästi perusteltu arviointiohjelmassa. Tulevassa arvioinnissa on kuitenkin kiinnitettävä huomiota siihen, että nykyinen olemassa oleva voimajohtolinja on jo monelta osin vaikuttanut lähiympäristöönsä. Uuden linjan rakentaminen lisääisi ja voimistaisi jo aiemmin syntyneitä vaikutuksia. Tulevassa arvioinnissa – vaikutusten merkittävyuden arviointi mukaan lukien – huomiota tuleekin kiinnittää siihen muutokseen, joka uudesta voimajohtolinjasta aiheutuisi yhdessä jo olemassa olevan voimajohtolinjan vaikutusten kanssa.

Vaihtoehtoisia reittilinjauksia on tarkoitus tutkia kahdessa kohtaa voimajohtoreittiä. Molemmissa tapauksissa on kyse suojelualueiden kiertämisestä. Yhteysviranomaisen kiinnittää huomiota siihen, että Rumala-Kuvaja-Oudonrimmet (Vaala) Natura- ja soidensuo-

27.11.2020

jelualueen kiertäminen edellyttäisi lähes seitsemän kilometrin pituisen uuden maasto-käytävän rakentamista. Kanervaharjun metsän (Lapinlahti) Natura- ja YSA-alueen kiertämisvaihtoehdossa uuden maastokäytävän tarve puolestaan olisi yli kolme kilometriä. Molempien kohteiden osalta on tarkoitus tehdä Natura-arviointi. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan vaihtoehtotarkastelussa on, Natura-arviointivelvollisuuden estämättä, otettava huomioon kaikki ne vaikutukset, jotka alueiden kiertäminen aiheuttaisi. Luontovaikutusten ohella on kiinnitettävä huomiota myös siihen, millaisia vaikutuksia linjauksen siirtämisellä olisi ihmisiin ja näiden elinympäristöön (maiseman muutos, asumisviihtyvyys, elinkeinojen harjoittaminen).

Yhteysviranomaiselle tulleissa lausunnoissa ja mielipiteissä on esitetty joitakin vaihtoehtoisia linjauseisyyksiä. Hankkeesta vastaavan tulee käydä nämä läpi ja arvioida esitysten toteuttamismahdollisuuksia. Arviointiselostuksesta tulee ilmetä ainakin se, miksi kohteilla hankkeen esisuunnitteluvaiheessa on päädytty arviointiohjelmassa esitettyyn linjaukseen.

YVA-menettelyn kulku ja voimajohtohankkeen eteneminen

YVA-menettelyä ja sen kulkua on ohjelmassa kuvattu riittävästi samoin kuin voimajohtohankkeen etenemistäkin. Myös hankkeen toteuttamisen edellyttämät suunnitelmat ja luvat on tuotu ohjelmassa hyvin esille. Yhteysviranomaiselle tulleiden yhteydenottojen perusteella hankealueen kiinteistönomistajille on kuitenkin monin paikoin epäselvää, missä vaiheessa hankkeesta vastaava on näihin henkilökohtaisessa yhteydessä tai missä vaiheessa prosessia esimerkiksi korvauskysymyksiä käsitellään. Näitä seikkoja on avattu YVA-ohjelmassa, mutta asian tärkeyden vuoksi yhteysviranomaisen kuitenkin ehdottaa, että YVA-selostuksessa (esimerkiksi erillisenä liitteenä) hankkeesta vastaava vielä esittää yleistajuisen kuvauksen voimajohtohankkeen etenemisestä. Tällainen prosessia avaava kaavio on yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan kohtuullisen helposti laadittavissa esim. [Fingridin omilla verkkosivuilla jo olevasta materiaalista](#) (ks. oppaan sivu 8).

Osallistuminen

Yhdessä arviointiohjelmasta annetuista mielipiteistä hankkeesta tiedottamisen todetaan olleen puutteellista ja mielipiteiden antamiselle varatun ajan liian lyhyt. Selvyyden vuoksi yhteysviranomaisen haluaa tässä yhteydessä todeta, että hankkeesta on tiedotettu YVA-lain edellyttämällä tavalla ja lain minimivaatimuksia huomattavasti laajemmin. Mielipiteiden jättämiseen varatusta ajasta on säädetty YVA-lain 17 §:ssä. Pykälän 3 momentin mukaan mielipiteet ja lausunnot on toimitettava yhteysviranomaiselle kuulutuksessa ilmoitettuna aikana, joka alkaa kuulutuksen julkaisemispäivästä ja kestää 30 päivää. Eri-tyisestä syystä aika voidaan pidentää enintään 60 päiväksi. Lain esitöiden mukaan erityisenä syynä voidaan pitää esimerkiksi hankkeeseen liittyvää kansainvälistä kuulemista, jollaista ei nyt kyseessä olevaan hankkeeseen liity. YVA-laki ei myöskään mahdollista yhteysviranomaiselle menettelyvaiheiden keskeyttämistä tai pidentämistä, vaan sen on annettava oma yhteysviranomaisen lausuntonsa kuukauden kuluessa lausuntojen antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen varatun määräajan päättymisestä (YVA-laki 18 § 1 momentti). Edellä sanotusta huolimatta niiden osallisten, jotka eivät mahdollisesti ole ennättäneet kaikkia näkemyksiään määräajassa esittää, kannattaa myös arviointiohjelma- ja selostusvaiheiden välisenä aikana olla oma-aloitteisesti yhteydessä yhteysvi-

27.11.2020

ranomaiseen, hankkeesta vastaavaan tai YVA-konsulttiin ja tuoda esille arvioinnissa tärkeinä pitämiään tietoja. Lisäksi mielipiteen esittämiseen on uusi mahdollisuus arviointiselostuksen kuulemisvaiheessa.

Kuten edellä sanotustakin käy ilmi, on hankkeen ja hankealueen laajuus on haaste myös osallistumisen näkökulmasta. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan hankkeesta vastaava on kuitenkin kiitettävästi panostanut YVA-menettelyn alkuvaiheen viestintään ja vuorovaikutukseen. Tästä esimerkkinä muun muassa hankkeesta vastaavan verkkosivuillaan julkaisemat lisämateriaalit (mm. karttapalvelu, 3D-maisemamalli), maanomistajille osoitetut kirjeet sekä sen viranomaisviestintää täydentävät omat lehti-ilmoitukset. Viestintään ja vuorovaikutteisuuteen on syytä panostaa myös selostusvaiheessa.

Yhteysviranomaiselle on tullut ohjelman nähtävilläolon aikana runsaasti yhteydenottoja erityisesti maanomistajilta, jotka ovat olleet huolissaan voimajohtohankkeen suorista tai välillisistä vaikutuksista omaan elinympäristöönsä (asuminen, elinkeinot, virkistyskäyttö). Hankkeen nostattama huoli käy esille myös ohjelmasta annetuista mielipiteistä. Hankkeesta vastaavan tuleekin tutustua kaikkiin YVA-ohjelmasta annettuihin mielipiteisiin ja varmistaa, että niissä esitettyihin huolenaiheisiin (so. hankkeen vaikutuksiin) kiinnitetään riittävästi huomiota YVA-selostuksen laatimisessa. Vaikka YVA-menettely ei mahdollistakaan vaikutusten kiinteistökohtaista tarkastelua, on selostuksessa mahdollista kootusti ja yleisellä tasolla esittää vastaukset mielipiteissä toistuvasti esille nouseviin huolenaiheisiin.

Yhteysviranomainen huomauttaa myös, että hankkeen laajuuden vuoksi selostuksen nähtävilläpitoaika tulee lähtökohtaisesti olemaan lainsäädännön mahdollistama maksimiaiika (60 vrk). Tämä hankkeesta vastaavan on syytä ottaa huomioon omissa aikatauluissaan. Arviointiohjelmassa (s. 24) selostuksen nähtävilläolon ajankohdaksi on arvioitu kesä-heinäkuuta 2021. Mikäli näin aiotaan menetellä, tulee arviointiselostus toimittaa yhteysviranomaiselle hyvissä ajoin ennen kesäkuun alkua. Omana toiveenaan yhteysviranomainen kuitenkin esittää, että YVA-selostusta koskeva kuuleminen voitaisiin aloittaa jo toukokuun puolella. Kuulemiskaudena heinäkuu ei ole optimaalinen mm. kuntien lautakuntien kesätaukojen vuoksi.

Ympäristön nykytila

Arviointiohjelmassa esitetty ympäristön nykytilan kuvaus on riittävä. Hankkeesta vastaavan tulee kuitenkin tämän yhteysviranomaisen lausunnon lisäksi yksityiskohtaisesti perehtyä myös muihin ohjelmasta annettuihin lausuntoihin ja mielipiteisiin, koska näissä on paikallistuntemukseen perustuvia huomioita ja korjausesityksiä arviointiohjelman tietoihin. Mahdolliset virheet ja puutteet tulee huomioida arviointiselostusta laadittaessa.

Erityisesti tulee kiinnittää huomiota useammassa lausunnossa kiinnitettyihin puutteisiin ja epä johdonmukaisuuksiin kulttuuriympäristökohteissa ja kyläalueissa, koska näitä koskevilla lähtötiedoilla on merkitystä arvioinnin lopputuloksen kannalta. Vastaavanlainen tarkastus on tarpeellista tehdä myös luontokohteiden osalta, joita koskevia tietoja on täydennetty ja täsmennetty useissa lausunnoissa ja mielipiteissä.

Nykytilakuvaukseen liittyviä huomioita on esitetty lisää jäljempänä tässä lausunnossa kunkin vaikutuksen kohdalla.

Ympäristövaikutusten arvioinnin toteutustapa (tehtävät selvitykset ja käytettävät menetelmät, rajaukset sekä vaikutusten merkittävyyden arviointi)

Arviointiohjelmassa esitetyt jo tehdyt tai tehtäväksi esitetyt selvitykset ovat riittäviä YVA-selostuksen laatimiseksi. Rumala-Kuvaja-Oudonrimmet -alueen Natura-vaikutustenarvioinnin osalta hankkeesta vastaavan tulee kuitenkin vielä olla yhteydessä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukseen ja Metsähallituksen luontopalveluihin sen varmistamiseksi, että hankkeen vaikutukset tulevat riittävästi selvitettyksi myös petolinnuston osalta. Lisäksi liikennevaikutusten arviointia varten on tarpeen vielä käydä läpi vesistöväylät, mikä kuitenkin voitaneen helposti toteuttaa karttatarkasteluna.

Arviointiohjelmassa todetaan, että YVA-selostuksessa tullaan tarkastelemaan hankkeen rakentamisen-, käytön- ja käytöstä poistamisen aikaisia vaikutuksia. Tältä osin yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että pääpaino arvioinnissa varsinkin hankkeen ihmisiin kohdistuvien vaikutusten osalta on rakentamisen ja käytön aikaisissa vaikutuksissa. Voimajohdon elinkaari on huomattavan pitkä, mutta monet sen merkittävistä vaikutuksista konkretisoituvat jo lunastus- ja rakentamisvaiheessa.

Arviointiohjelmassa yksittäisten vaikutusten osalta tarkastelualueen laajuuden todetaan riippuvan tarkasteltavasta ympäristövaikutuksesta. Tätä lähtökohtaa yhteysviranomaisen pitää hyvänä. Tarkastelualueen laajuus on ulotettava kunkin vaikutuksen ominaispiirteet huomioon ottaen koko sille alueelle, jolle hankkeen merkittävien vaikutusten voidaan perustellusti vielä olettaa ulottuvan.

Vaikutusten merkittävyyttä on tarkoitus arvioida käyttäen IMPERIA-hankkeessa kehitettyjä arviointityökaluja. Ratkaisu on asianmukainen, koska em. työkalua on hyödynnetty valtaosassa YVA-menettelyjä. Vaikutusten merkittävyyden arvioinnissa on huomioitava nauhamaisen hankkeen vaikutusten kumuloituminen. Hanke sijoittuu pääosin maaseutuvaltaiselle alueelle, mutta voimajohtolinjan kokonaispituudesta johtuen sen varrelle tulee sijoittumaan useita yksittäisiä asuin- ja lomakiinteistöjä, mutta myös tiheämmin asutettuja kyläalueita. Maaseutuvaltaisuus tarkoittaa myös sitä, että hankkeella olisi monin paikoin vaikutusta maa- ja metsätalouden harjoittamiseen. Vastaavalla tavalla voimajohtolinjan varrelle sijoittuu useita yksittäisiä piste- tai aluemaisia luontokohteita (lajiesiintymät, vesi- ja metsälain luontotyytit, Natura-alueet, YSA-alueet). YVA-selostuksessa tulee yksittäisten kohteiden ohella arvioida myös sitä, millaisia vaikutuksia hankkeella kokonaisuutena olisi luontoarvoihin ja luonnon monimuotoisuuteen.

Vaikutukset maankäyttöön ja rakennettuun ympäristöön

Hanke ei ole ristiriidassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (valtioneuvoston hyv. 14.12.2017) kanssa, koska näiden mukaan voimajohtolinjauksissa tulee ensi sijassa hyödyntää olemassa olevia johtokäytäviä. Arviointiohjelmavaiheen kuulemisessa ei myöskään ole ilmennyt, että hanke olisi merkittävässä ristiriidassa voimassa olevien maakunta- tai kuntakaavojen kanssa tai vaikeuttaisi meneillään olevien kaavaprosessien loppuunsaattamista. Yhteysviranomaisen kuitenkin edellyttää, että YVA-menettelyn yhteydessä hankkeen vaikutukset arvioidaan kaikille kaavatasoille. Arviointiselostuksesta tulee ilmetä, vaikeuttaako hankkeen toteuttaminen YVA-vaiheessa olevien tietojen valossa voimassa olevien kaavojen toteuttamista tai edellyttääkö se kaavojen muuttamista.

Kaavatason tarkastelun lisäksi maankäyttövaikutuksia on arvioitava yleisemminkin siitä näkökulmasta, millaisia rajoitteita hanke asettaa tulevaisuuden maankäytölle (erit. maa- ja metsätalous, asuminen, virkistyskäyttö) ja kuinka laajalle tämä rajoitevaikutus ulottuu.

Pohjois-Savon osalta arviointiohjelman kaavoitustiedoista puuttuu Lapinlahden kirkonkylän osayleiskaava. Lisäksi arvioinnissa on tarpeen kiinnittää huomiota siihen, että voimalinjan sijainti poikkeaa Siilinjärven Kehvo-Väänälänranta rantayleiskaavassa esitetystä sijainnista.

Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön

Tulevassa arvioinnissa tulee maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaiden maisema- ja kulttuuriperintökohteiden lisäksi huomioida myös paikallisesti arvokkaat kohteet ainakin siltä osin, kun nämä sijoittuvat linjan välittömään läheisyyteen.

Yhteysviranomaisen huomauttaa, että olevan viereen sijoittuva uusi johtolinja on kulttuurimaisema-alueilla hyvin näkyvä. Erityisesti pelto- ja vesistöalueilla, mutta myös muilla avoimilla alueilla, pylväiden korkeudella, mallilla ja värityksellä on merkitystä. Tätä seikkaa on syytä tarkastella arviointiselostuksessa myös haittojen lieventämiskeinojen näkökulmasta.

Arviointiohjelmassa esitetyt tiedot Kainuun maisema- ja kulttuuriympäristökohteiden osalta on syytä tarkastaa ja korjata arviointiselostukseen (ks. Kainuun ELY-keskuksen lausunto).

Arviointiselostuksessa on syytä inventointien perusteella arvokkaina pidettävien maisema-alueiden lisäksi kiinnittää huomiota siihen, että yksittäisten ihmisten (kiinteistönomistajat) osalta uusi voimajohtolinja voi paikallisesti johtaa merkittäväänkin maisemakuvan muutokseen. Tämä mahdollisuus on huomioitava arvioinnissa ja vaikutusten merkittävyyttä arvioitaessa.

Pohjois-Savon osalta suurimmat vaikutukset kulttuuriympäristön näkökulmasta kohdistuvat ennakkolisesti arvioiden maakunnallisesti merkittävälle maisema-alueille Maaningan-Lapinlahden kulttuurimaisemat sekä Räimä-Haapalahti-Väänälänrannan kulttuurimaisema. Nämä kohteet tulee erityisesti huomioida arvioinnissa.

Liikennevaikutukset

Saatu kuulemis palaute yhdessä arviointiohjelman kanssa viittaa siihen, että tarkempi liikennevaikutusten arviointi on kaikkien liikennemuotojen osalta mahdollista tehdä vasta jatkosuunnitteluvaiheessa, jolloin myös pylväspaikkoja suunnitellaan. Arviointiselostuksessa liikennevaikutuksia on kuitenkin kuvattava yleisellä tasolla. Tämän lisäksi jo YVA-vaiheessa tulee pyrkiä tunnistamaan ne kohteet tai -alueet, jotka vaativat erityishuomiota jatkosuunnittelussa.

Vaikutusten arvioinnissa vesiliikenne (väylien ylitykset) on huomioitava yhdenmukaisesti muiden liikennemuotojen kanssa. Tämän lisäksi liikennevaikutuksia on arvioitava myös paikallisesta näkökulmasta. Tämä tarkoittaa sen huomioonottamista, voiko voimajohto-

27.11.2020

linjan rakentamisella todennäköisesti olla merkittäviä vaikutuksia maa- ja metsätaloudessa käytettävään yksityistie- tai metsäautotieverkostoon esim. tilusten välillä liikkumisen näkökulmasta.

Meluvaikutukset

Ennalta arvioiden hankkeen merkittävimmät meluvaikutukset aiheutuvat rakentamistöistä sekä johtimien ja eristimien pinnalla ilmenevistä koronapurkauksista. Molempia vaikutuksia on tarkoitus arvioida YVA-selostuksessa. Arviointiohjelman mukaan rakentamisaikaiset vaikutukset jäävät tyypillisesti lyhytaikaisiksi työmaan edetessä johtoreittiä eteenpäin. Koronailmiön äänivaikutus sen sijaan on luonteeltaan pysyvä.

Yhteysviranomaisen toteaa, että arviointiselostuksessa on esitettävä arvio rakentamistöiden etenemisaikataulusta. Lisäksi on esitettävä arvio siitä, kuinka pitkään meluvaikutukset yksittäisellä alueella tyypillisesti kestävät (esim. päiviä/viikkoja) ja kuinka maanomistajia informoidaan töiden aloittamisesta.

Koronaäänien osalta on huomio yleisluonteisen arvion lisäksi kiinnitettävä nyt kyseessä olevaan reittilinjaukseen ja arvioitava sitä, onko reitin varrella kohteita tai -osuuksia, joissa meluvaikutukset erityisesti tulisivat korostumaan.

Vaikutukset ihmisiin

Arviointiohjelmassa voimajohdon todetaan sijoittuvan pääosin maaseutu-asutuksen alueelle ja pääosin varsin etäälle kuntien keskustaajamista. Kyläalueista ohjelmassa on tunnistettu Käkilahti (Kajaani), Pyysuo, (Lapinlahti), Savonjärvi (Lapinlahti), Alapiha (Kuopio) ja Tihusniemi (Pieksämäki). Arviointiohjelman kyläkohteet tulee tarkastaa annettu kuulemispalautte huomioon ottaen. Palautteen perusteella arviointiohjelmassa jo mainittujen lisäksi ainakin seuraavat alueet tulisi huomioida arvioinnissa: Kajaanissa Vuolijoen taajama, Vuottolahden kylä ja Ojanperän kylä sekä Lapinlahdella Alapitkän kylä.

Vaikka arvioinnissa tiheämmän asutuksen kohteisiin (esim. kyläalueet, taajamat) onkin perusteltua kiinnittää erityistä huomiota, on vaikutuksia arvioitaessa ja vaikutusten merkittävyyttä arvioitaessa huomioitava myös se, että yksittäisten kiinteistönomistajien kannalta voimajohtohankkeen vaikutukset voivat muodostua merkittäväksi alueen yleisestä asuintiheydestä riippumatta. Yhteysviranomaisen lausunnon liitteenä olevat mielipiteet ja hankkeesta vastaavalle tulleet suorat yhteydenotot on tarpeen arvioinnissa käydä analyttisesti läpi. Tarkastelussa tulee kiinnittää huomiota siihen, onko yhteydenottoja tullut erityisen paljon tietyiltä johto-osuuksilta. Jos näin on, tulee nämä johto-osuudet huomioida arvioinnissa mahdollisina erityiskohteina. Yhteydenotot tulee käydä läpi myös niiden asiasisällön osalta. Hankkeesta vastaavan tulee varmistaa, että arviointiselostuksessa kiinnitetään riittävästi huomiota niihin vaikutuksiin, joihin mielipiteissä toistuvasti viitataan.

Erityisesti ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota seuraaviin vaikutuksiin: voimajohdon rajoitteet muulle maankäytölle, muutos maisemassa ja melutilanteessa sekä sähkö- ja magneettikenttien mahdolliset terveysvaikutukset. Näitä vaikutuksia on arvioitava kutakin erikseen mutta myös niiden yhteysvaikutukset huomioiden. Erityisesti arviointia on tehtävä voimajohtolinjaa lähimpänä olevien kiinteistöjen

osalta arvioiden sitä, kuinka voimajohtolinjan rakentaminen vaikuttaisi kiinteistöjen käyttömahdollisuuksiin nyt ja tulevaisuudessa asumisen ja elinkeinojen harjoittamisen näkökulmasta. Voimajohtohankkeen mahdollinen vaikutus kiinteistöjen arvoon on huomioitava yhtenä mahdollisena vaikutuksena.

Terveysvaikutusten arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota siihen, että voimajohtohankkeen monet vaikutukset (maiseman muutos, äänihaitat jne.) kumuloituvat voimajohtohankkeen välittömässä läheisyydessä sijaitsevilla kiinteistöillä. Tämä kumuloituminen on huomioitava arvioinnissa ja vaikutusten merkittävyyttä arvioitaessa. Yksittäisistä vaikutuksista tulee terveysvaikutusten osalta erityistä huomiota kiinnittää sähkö- ja magneettikenttien vaikutusta koskevaan arviointiin ja sen tulosten selkeään raportointiin. Arviointiselostuksesta on ilmeistä muun ohessa se, miten STUK:n arviointiohjelmasta antama lausunto on arvioinnissa otettu huomioon. Hankkeesta aiheutuvana mahdollisena terveyshaittana on otettava huomioon myös voimajohtohankkeen aiheuttama huoli oman elinympäristön muuttumisesta ja voimajohtolinjan pitkäaikaisvaikutuksista. Tämä huolenaihe välittyy hyvin vahvasti yhteysviranomaiselle arviointiohjelmavaiheessa tulleissa yhteydenotoissa. Asian huomioimisen merkityksellisyyttä lisää se, että voimajohtohankkeen suunnittelu- ja rakentamisaika on huomattavan pitkä. Tämä lisää epävarmuutta voimajohtohankkeen kiinteistöjen omistajien tai asukkaiden keskuudessa. Rakentamisvaiheen jälkeenkkin voimajohtohankkeen vaikutukset yksittäisen ihmisen näkökulmasta ovat käytännössä luonteeltaan pysyviä.

Arviointiselostuksessa hankkeen elinkeinovaikutuksia tulee arvioida erityisesti maa- ja metsätalouselinkeinojen sekä matkailun osalta. Myös voimajohtohankkeen vaikutukset virkistyskäyttöön tulee huomioida.

Vaikutukset maa- ja kallioperään ja pohjavesiin sekä vesistöihin

Arviointiohjelman mukaan hanke tulisi sijoittumaan alle 300 metrin etäisyydelle viidestä luokitellusta pohjavesialueesta. Arviointiohjelmassa todetaan, että voimajohtohankkeilla ei ole todettu vaikutuksia pohjavesiin, esim. kaivovesien laatuun ja määrään. Pohjavesivaikutusten arviointi on tarkoitus toteuttaa asiantuntija-arviona olemassa olevaan tietoon perustuen.

Tulevassa arvioinnissa on erityisesti kiinnitettävä huomiota rakentamisesta aiheutuviin pohjavesivaikutuksiin (muutos laadussa ja määrässä) ja näiden vaikutusten ennaltaehkäisemiseen. Vaikutusten arvioinnissa tulee tarpeellisessa määrin hyödyntää saatavilla olevaa tietoa pohjavesialueiden tilasta ja niillä vallitsevista olosuhteista (rakenne- ja virtaamaselvitykset, suojelusuunnitelmat sekä vesienhoitosuunnitelmat ja vesienhoidon toimenpideohjelmat). YVA-selostuksessa on esitettävä pohjavesialueilla rakentamiseen mahdollisesti liittyvät erityisriskit sekä se, kuinka nämä jatkosuunnittelussa ja rakentamisessa on mahdollista huomioida. Rakentamisvaiheen lisäksi on arvioitava myös se, voiko esim. mahdollinen puuston pysyvä poisto merkittävästi vaikuttaa alueella muodostuvan pohjaveden määrään ja laatuun. Luokiteltujen pohjavesialueiden lisäksi arvioinnissa tulee huomioida myös voimajohtohankkeen lähiympäristöön mahdollisesti sijoittuvat lähteet ja käytössä olevat talousvesikaivot, sikäli kun näitä koskevia tietoja on saatavilla. Arviointiselostuksesta tulee ilmetä, millainen tieto hankkeesta vastaavalla on em. kohteista suunnittelun tässä vaiheessa ollut ja/tai miten em. pistemäiset kohteet on mahdollista tunnistaa ennen rakentamistöiden aloittamista.

27.11.2020

Pintavesivaikutusten osalta erityistä huomiota tulee kiinnittää arvokkaisiin pienvesikohteisiin. Arviointiselostuksesta tulee ilmetä, millainen tieto hankkeesta vastaavalla on reitin varrelle sijoittuvista pienvesikohteista ja/tai miten em. pistemäiset kohteet on mahdollista tunnistaa ennen rakentamistöiden aloittamista riittävällä tarkkuudella. Myös näiden kohteiden osalta arviointiselostuksessa on tarkasteltava rakentamisen ja käytön aikaisia vaikutuksia mutta myös sitä, kuinka mahdollisia vaikutuksia voidaan ehkäistä tai vähentää.

Vaikutukset ilmastoon

Ei huomautettavaa arviointiohjelmassa esitettyyn.

Vaikutukset kasvillisuuteen, eläimiin ja suojelukohteisiin

Yhteysviranomaisella ei ole huomautettavaa Natura-arviointeja koskevasta yleisesityksestä (so. Natura-arvioinnin tarpeellisuus). Sanotusta huolimatta seuraaviin seikkoihin tulisi vielä kiinnittää huomiota ohjelmavaiheen kuulemispalaute huomioon ottaen. *Rumala-Kuvaja-Oudonrimmet* -alueen osalta hankkeesta vastaavan on syytä tarpeellisessa määrin olla yhteydessä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukseen ja Metsähallitukseen petolintukysymyksen osalta. *Tervaruukinsalon* Natura-alueen osalta on huomioitava Metsähallituksen Saarikkolammesta tekemät huomiot. Tulee varmistaa, että ko. kohde on riittävästi huomioitu tarveharkinnassa ja varmistettava, että tieto erityiskohteesta välittyy jatkosuunnitteluun. Mikäli tarveharkinnan riittävydestä syntyy epäselvyyttä, on vielä syytä olla yhteydessä Etelä-Savon ELY-keskukseen ja Metsähallitukseen. Hankkeesta vastaavan on syytä myös huomioida, että Kainuun, Pohjois-Savon ja Etelä-Savon luonnonsuojelupiirit sekä Kainuun lintutieteellinen yhdistys ovat omassa lausunnossaan esittäneet Natura-arviointia tarpeelliseksi *Rimpineva-Matilanneva* -alueen osalta.

Yhteysviranomaisen huomauttaa, että monissa arviointiohjelmasta annetuissa lausunnoissa on tuotu esille tärkeää tietoa hankkeen potentiaalisista luontovaikutuksista. Hankkeesta vastaavan tulee varmistaa, että nämä tiedot välittyvät arviointia tekevien asiantuntijoiden käyttöön. Arvioinnissa huomioitavien suojelualueiden listausta onkin syytä täydentää mm. Kainuun ELY-keskuksen lausunnossa esille nostamalla soidensuojelun täydennysehdotuskohteilla (Joutensuo, Kajaani) ja Talaskankaan itäpuoliset suot (Sonkajärvi) Soidensuojelun täydennysehdotuksen kohteet tulisi arviointiselostuksessa esittää myös kartoilla.

Voimajohdot muodostavat törmäysriskin linnuille. Yhteysviranomaisen pitääkin tämän hankkeen kohdalla erityisen tärkeänä, että arvioinnissa pyritään tunnistamaan alueet tai kohteet, joilla törmäysriski korostuu. Esille nousseet kohteet tulee mahdollisuuksien mukaan esittää arviointiselostuksessa kattavasti ja havainnollisesti siten, että osallisilla on selostuskuulemisen kautta mahdollista esittää oma näkemyksensä siitä, onko hankkeen kannalta relevantit kohteet pystytty YVA-menettelyssä tunnistamaan. Riskikohteiden tunnistaminen YVA-menettelyn aikana toteuttaisi myös YVA:n tavoitetta haitallisten vaikutusten ehkäisemisestä, koska tieto edesauttaisi huomiopallojen sijoittamista törmäysriskin kannalta keskeisille alueille.

Luonnonvarakeskuksen lausunto huomioon ottaen hankkeen vaikutuksia metsäkanalintuihin ja näiden soidinpaikkoihin on tarpeen selostuksessa arvioida asiantuntijan toimesta.

Arviointiohjelmassa (s. 108) todetaan, että viitasammakot ja näille potentiaaliset elinympäristöt otetaan huomioon pylväsuunnittelussa. Selostuksessa tulee avata, kuinka tämä voidaan tai aiotaan tehdä. Voidaanko esimerkiksi pylväsvälien pidentämisellä välttää kohteiden muokkaamista.

Hankkeen maantieteellinen ulottuvuus ja sen edellyttämien rakennustöiden laajuus huomioon ottaen arviointiselostuksessa on syytä tarkastella sitä, millaisen riskin rakennustyöt aiheuttavat haitallisten vieraslajien leviämisen näkökulmasta ja kuinka tätä riskiä voidaan tai aiotaan hallita.

Arviointiohjelmassa (s. 18) todetaan, että hankkeessa ei lähtökohtaisesti ole tarvetta hakea poikkeusta liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja koskevasta hävittämis- ja heikentämiskiellosta. Arviointiohjelman perusteella voimajohtolinja sijoittuisi kuitenkin monin paikoin hyvin lähelle havaittuja lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Asiaa tulee vielä arvioida ja arviointiselostuksessa tarkemmin raportoida tämän arvioinnin tulos perusteluineen.

Myös voimajohtolinjan mahdollinen elinympäristöjä pirstova vaikutus on huomioitava arvioinnissa. Tässä tarkastelussa on huomioitava liito-orava, mutta asiantuntija-arvioon pohjaten myös muut eläinlajit.

Haittojen ehkäisy ja lieventäminen

Arvioinnissa tulee etsiä mahdollisuuksia ehkäistä tai rajoittaa hankkeen haittavaikutuksia. Mahdollisuudet haittojen ehkäisyyn ja lieventämiseen tulee tuoda arviointiselostuksessa esille kaikkien vaikutusten osalta, mutta erityisesti seuraavat kysymykset huomioon ottaen:

- voimajohtolinjan vaikutus sen välittömään läheisyyteen sijoittuville asuin- ja lomakiinteistöille sekä maa- ja metsätalouden harjoittamiseen;
- maisemalliset vaikutukset em. kiinteistöillä ja maisemallisesti arvokkailla alueilla;
- pohjavesialueilla tehtävien rakennustöiden vaikutukset;
- vaikutukset suojelualueisiin ja tiedossa oleviin uhanalaisten kasvien kasvupaikkoihin, metsälain erityisen tärkeisiin elinympäristöihin sekä jokiin, pienvesiin ja muihin uhanalaisiin luontotyyppisiin voimajohtolinjalla tai sen läheisyydessä;
- vaikutukset erityisesti suojeltavien lajien (esim. liito-orava ja viitasammakko) lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin ja elinpiireihin;
- vaikutukset linnustoon, erityisesti törmäysriski huomioiden.

Arviointiohjelmassa (s. 147) todetaan, että Fingrid on rahoittanut erilaisia voimajohtohankkeisiin liittyviä tutkimuksia, joiden avulla lisätään tietoa voimajohtojen todellisista vaikutuksista ja parannetaan vaikutusten ennustettavuutta. Yhteysviranomaisen toivoo, että näistä tutkimuksista saatuja tietoja hyödynnetään konkreettisesti nyt kyseessä olevassa hankkeessa.

Raportointi ja seuranta

Arviointiselostuksen ymmärrettävyyteen ja selkeyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Karttojen ja kuvien lisäksi on käytettävä myös muita havainnollistavia esitystapoja siten,

27.11.2020

että arvioinnin keskeiset tulokset ja kunkin vaikutuksen merkittävyys käyvät selostuksesta ilmi myös muille kuin kyseisen alan asiantuntijoille.

Arviointiselostuksesta tulee ilmetä, kuinka tämä yhteysviranomaisen lausunto on huomioitu arvioinnissa.

Selostukseen on liitettävä havainnollinen tiivistelmä ja se on toimitettavana yhteysviranomaiselle osana arviointiselostusta tai sen liitteenä.

Arviointiohjelmasta (s. 147) ilmenee, että Fingrid on seurannut isojen voimajohtohankkeiden toteutuksen laatua mm. maanomistajakyselyin. Näistä kyselyistä saatuja tietoja on syytä hyödyntää arvioinnissa. Nyt kyseessä oleva hanke on myös kokoluokaltaan sellainen, että se on syytä huomioida tulevaisuudessa tehtävissä kyselyissä.

Liittyminen muihin hankkeisiin ja yhteisvaikutukset

Arviointiohjelmassa mainittujen hankkeiden lisäksi arvioinnissa huomioitavina muina hankkeina on huomioitava Vaalan kunnassa sijaitseva Prokonin Painuan kanavan tuulivoimahanke sekä Suonenjoen ja Leppävirran kuntien alueelle sijoittuva Saaristenmäen tuulivoimahanke.

LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO JA SIITÄ TIEDOTTAMINEN

Tämä yhteysviranomaisen lausunto julkaistaan verkossa osoitteessa www.ymparisto.fi/fingridjarvilinjaYVA. Paperimuodossa lausuntoon voi tutustua Pohjois-Savon ELY-keskuksessa (os. Kallanranta 11, Kuopio) viraston aukioloaikoina. Tämän lisäksi Pohjois-Savon ELY-keskus toimittaa tiedon lausunnosta niille, jotka ovat arviointiohjelmasta lausunnon tai mielipiteen esittäneet ja kirjeessä/sähköpostissa osoitetietonsa ilmaisseet. Mikäli mielipiteissä on useampia allekirjoittajia, on lausunto toimitettu vain mielipiteen ensimmäiselle allekirjoittajalle.

JAKELU JA MAKSUT

Jakelu

Fingrid Oyj (saantitodistuksin ja sähköpostilla)
Lausunnon tai mielipiteen lähettäneet (kirje tai sähköposti)

Maksu

Tästä yhteysviranomaisen lausunnosta peritään Fingrid Oyj:ltä maksu, jonka suuruus on 8 000 euroa. Maksupäätös on annettu valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla ja sen määrä perustuu valtioneuvoston asetukseen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuosina 2019 ja 2020 (1372/2018). Ao. asetukseen sisältyvän maksutaulukon (muutettu asetuksella 387/2020) mukaan yhteysviranomaisen lausunnosta perittävä

27.11.2020

maksu on 8 000 euroa, jos asian käsittelyyn on käytetty 11–17 henkilötyöpäivää. Tämän hankkeen osalta käsittelyyn on käytetty yhteensä 14 henkilötyöpäivää.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että julkisoikeudellisesta suoritteesta määrätyn maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia oikaisua maksun määränneeltä viranomaiselta kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä. Oikaisuvaatimusosoitus toimitetaan hankkeesta vastaavalle tämän lausunnon liitteenä.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on ratkaissut johtaja Jari Mutanen ja esitellyt ympäristölakimies Juha Perho.

LIITTEET

Lausuntojen ja mielipiteiden tiivistelmät
Maksua koskeva oikaisuvaatimusosoitus (hankkeesta vastaavalle)

Tämä asiakirja POSELY/331/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument POSELY/331/2020 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Mutanen Jari 27.11.2020 08:44

Esittelijä Perho Juha 27.11.2020 08:32